

Ya yeni bir yol buluruz ya yok oluruz

Mustafa Paçal DİSK ve Hak İş gibi birbirinden çok farklı iki sendikal yapının deneyimine sahip bir sendikacı.
JALE ÖZGENTÜRK

Ekonomi / 04/10/2011

Hak İş Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Paçal, "Sendikalar olarak yol ayrımına geldik. Değişmezsek tarihin sayfalarına gömülürüz" diyor.

Çekirdekten sendikacı... Annesi Müşfika, babası Yunus Paçal, Türkiye'nin zor yıllarında Petrol-İş'in temsilciliğini yapmış. Kendisi ise 27 yıldır sendikacı. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nda (DİSK) başladığı sendikacılık hayatına bugün Hak-İş Konfederasyonu ve Öz Gıda-İş Genel Sekreter Yardımcısı olarak devam eden Mustafa Paçal, Türk-İş, DİSK ve Hak-İş'in kasımda başlayacak genel kurulları öncesinde sendikacılığın geleceği üzerine çarpıcı açıklamalar yaptı.

Üstelik hem nalına hem de mihına vurdu, eleştiri sağanağından tüm sendikal yapı nasibini aldı. Sendikacılığın eski model yaklaşımlardan kurtarılacak yeni bir strateji belirlemesi gerektiğini söyleyen Paçal, "Önce tabana açılmalıyız. Demokratikleşme, şeffaflaşma öncelik olmalı" diyor.

Dünyada işgücü piyasası Çin ve Uzakdoğu'nun etkinliği ile farklı bir noktaya geldi. Sendikacılıkta değişen dönemi nasıl yorumluyorsunuz?

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) açıklamalarına göre, 2008 krizi sonrası işsizlere 40 milyon kişi daha eklendi. Türkiye'de doğurganlık oranı azalsa da farklı bir durum var. İşgücüne katılım oranları çok yüksek. Her yıl 750-800 bin kişi işgücüne katılıyor. Bunlara istihdam sağlanması için Türkiye ekonomisinin her yıl yüzde 6-7 büyümesi şart. Bu büyümeyi yaratmak da mümkün görünmüyor.

İşsizlik büyük sorun olmaya devam edecek o halde?

İşsizlik aslında kalıcı hale geldi. Üretim teknolojileri gelişiyor. Verimlilik ve iş sistemleri değişiyor. Tedavülden düşen eski işler çok çabuk ortadan kalkıyor ve yeni işler daha yavaş ortaya çıkıyor. Vatandaşlık maaşı, part time çalışma, esnek çalışma saatleri gibi konular gündeme giriyor. İşsizsin, üretim içinde yer alamıyorsun ancak tüketim içinde yer almak zorundasın.

Sendikalı sayısı azalıyor mu?

Dünyada sendikal hareket zayıflıyor. Çünkü dünyada üretim teknolojileri, iş sistemleri değişiyor. Kol emeğine dayalı işçilik gücünü yitirirken hizmet sektörü gelişiyor. Tarım gücünü kaybetti. Plaza dediğimiz bilmediğimiz bir alan açıldı sendikaların önünde. Bu arada kamudaki sendikalılık da özelleştirmelerle birlikte daraldı. Sendikalar bu yeni gelişen durum için politikalarını oluşturamadı.

Neden oluşturamadınız? Bu dönemi okuyamadınız mı?

Kamu sendikacılığının getirdiği bir bürokrasi var. Sendikalar yenilenme ve değişimi benimsemek yerine statükoyu sürdürmeyi tercih ediyor. Sendikal yapılar olukça anti-demokratik. Sendikalar üyelerine yabancı. Sistemin eleştirisi yapılamadı.

Sendikacılığın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Sendikalara geleneksel olarak farklı misyonlar yüklenmiş. Şimdi yol ayrımındayız. Yeni bir yol çizebilecek miyiz yoksa tarihin sayfalarına mı gömüleceğiz? Sendikaların mali işleyişi ve karar süreçlerine kadar yeni bir yönetim kültürü oluşturulması lazım. Sendika ağalığı gibi kavramların ortadan kalkması gerek. Gündümlü sendikacılık yok olmalı. Ana tüzüğünü açıklamayan sendikalar var. Bu anlayışla çalışanların istekleri yerine getirilemez.

Hükümet-sendika bileşimi tehlikeli bir ilişki

Hükümet ve sendika birleşimi tehlikelidir. Ömrünüz hükümetin ömrü kadar olur. Hatalarımız oldu tabii. Ama belediye örgütlenmelerinde herkes elini vicdanına koymalı. Hepsi hükümet veya belediye başkanlarıyla beraber çalışıyor. Örneğin; Van'da BDP kazandı. Ak Parti kaybedince sendikal hareket de bitti. Hükümet ve siyasi partiler sendikaları çıkarları etrafında kullanır. Bu da çalışana ve sendikal harekete zarar verir.

Yeni örgütlenme alanları KOBİ ve hizmetler

Sınıfların tanımı değişiyor. Anadolu kaplanları artık üretimin temeli. Çoğu KOBİ boyutunda. Sendikalaşma yok buralarda. Oysa sendikaların büyümesi gereken alan burası. Hem sendika hem işçi için kapalı bu alan. 1960 model tanımlarla açıklamak mümkün değil bugünkü durumu. Daha sert bir ekonomik hayat var. Türkiye'de insanlar kendini sınıf üzerinden tanımlamıyor.

Çin usulü kapitalizm sosyal maliyeti arttırır

TÜSİAD bir rapor açıkladı. 2050'de Türkiye'nin nüfusu 100 milyona çıkacak. Türkiye'nin genç işçi potansiyeli de avantaj olarak açıklanıyor. Oysa kayıtdışı sektörler, standart dışı çok ağır çalışma şartları ciddi bir tehlike barındırıyor. Yıpratıcı meslek hastalıkları, genç yaşlanma, iş kazaları gibi. Geleceği tahrip eden işletme ve yatırımcılığın bir anlamı yok. Yani Çin usulü bir kapitalizmin anlamı kalmadı.

Dünyada örgütlenme yüzde 20 bizde yüzde 5

Dünya sendikal hareketinde ICU denilen Amerikan merkezli bir sendika var. Moskova'yı temsil eden bir başka birleşimin 100 milyon civarında üyesi bulunuyor. Dünyada 2.5 milyar çalışan var, sendikalı sayısı 600-650 milyon kadar. Türkiye'de ise 26 milyon çalışan işgücü var. Sendikalı sayısı ise gerçek rakamlarla 600- 700 bin. Dünyada sendikalı oranı yüzde 20, bizde ise sadece yüzde 5.

4 SORUDA YENİ SENDİKA YASASI

1- Yeni yasayı nasıl buluyorsunuz?

Temel ölçü ILO ile Türkiye'deki sendikal yasaların uyuşması olmalı. Türk-İş varolan yasalardan pek kopmak istemedi. Bir tarafta ILO var, diğer yanda 12 Eylül sendika yasaları. Yeni yasa hiç olmazsa mevcut durumdan ileriye bir hareket getiriyor. Hükümet bizim zorlamamızla değil de ILO'nun Türkiye'yi sendikal haklarda kara listeye alması sonucu harekete geçti.

2- Ne tür düzenlemeler getiriliyor?

Meclis tatile girmeden önce bu yasa Meclis'e sunuldu. 28 işkolu 18'e iniyor. Örneğin; hava, kara işletmeciliği lojistiğe indirgenecek. Yasa geçerli olmadığı için baraj sorunu yaşıyordu. Şimdi konfederasyon üyesi sendikalarda baraj aranmaması için formüller aranıyor. ILO ise açıkça diyor ki toplu pazarlığın önünde baraj olmaz. Bir kişi bile istiyorsa sendikalı olur.

3- Yasa sendikal yapıyı değiştirir mi?

Sendikalarda değişim hep fiziki oluyor. Oysa stratejiler değişmeli. Üç sendikanın bir araya gelerek yeni politikalar üretmesi gerek. Oysa bir araya gelip bir sempozyum yapamıyoruz. Sendikalar oturup dünyadaki ekonomik toplumsal trendler nereye gidiyor, sendikanın iç yasaı nasıl daha demokratik olabilir, gibi konuları tartışması lazım. Örgütlenme yapısını değiştirmeli.

4- Kıdem tazminatı sorunu ne olacak?

Türk-İş, "Kıdem tazminatıyla oynamak bizim için grev nedenidir" diyor. Türkiye'de 1.8 milyon işletme var. Bunun yüzde 80'i KOBİ. Belli holdingler zaten kendi bankaları ile bu sistemi kurmuş durumda. Hak-İş diyor ki kazanılmış hakları koruyalım. Oysa Türkiye'de çalışanların sadece yüzde 7'si kıdem tazminatı alabiliyor. Yapılması gereken sistemin değişmesi.